

Remedie voor paarde en beste : Geschreven in het jaar 1800 den 5 Maay

<https://hdl.handle.net/1874/324785>

Ms

14 F 55

Remedie voor paarde onbeste
Gezekerden in het jaar
1800 den 4 Maay
C. C. van Corsen

1 Voor paarde die den droes hebben
neemt C. K. 2 6 1 1 9 = 2 4 2 t. h. 5 t.
gemalen 5 2 8 4 2 9 9 3 2 h. = h. 5 9 3 2 6 2 1 1 3
en dat slyen gestooten en dat rieren
onder honig en Luete boter van elloe
de helft

2 om goede Zalff te maken neemt
5 2 t. off. 6 4 ter in eenen spot laten
smiltten en als it gesmolten is dan
doet daar bij 3 t. 9 3 4 4 6 bij en 3 p. 1 1 8 3 =
groos en hoog 6 6 4 5 sel

3 om eenen wuilen wonde te geneisen en
te wuyseren nempt k^{ss} 1 6 3 t^g k^{ss} 4 p^{pp} 2 8
en die wuitt gij van een stooten en
koken in koudseijk en doet daar bij
3 shot van elsen houd en daar wuitt
gij der wonde mee wuitt wassen en lossen

4 voor een paart dat gezwollen wuitt
agtigge bene heeft off eiser 3 gezwelle
heeft daar brand in is zoo nempt ou
wit 6 2 2 7 en dat wuitt kooken in
kuij water en daar doet at 3 8 bij
als het gekokt heeft

5 voor een paart dat de buijk pijn heeft
nempt een kilijn tei kuujsker daar doet
in suete olie of brande wuitt en wilde
5 2 9 k² 8 3 dat steekt t van agter en op
zoo die 2 als gij kort en dan 3 hnd gij
het om dit is goet om te lossen

6 voor paarden of besten die linkend
hebben om die te wendrijsen zoo nempt
bruijn bier off koudseijk en daar kokt

in elden schot en k47 en verkend 52
en k45 15328 gij zult dit te samen
kooken en daar mee bairjen dit moet
gij warm gebruiken

7 Voor een paart dat een kou sinken heeft
smijrt het eerst met bergens ruisen
en neemt eenen mondvol franse bij 18 d 2 1/2
en dat strijkt daar over

8 Voor het zelyen een ander remedie
strijkt t eerst met 1/2 g l 288 = 52
dat daar wel in geruist en dan daar
zwarte 2227 over gestreken

9 Voor een wond om die te slijveren en het
kwaat vlees tijt te bijten neemt k26 =
st28 slijven gestooten en dat tot een
zalse gemaakt met st2 g l 51129

10 Unguentum 16657 album
deze zalse is goet voor grade sweenagi
en schorst tijd ende verbrand heijd

11 Unguentum de medicina
de zalse is scharlijk en gedondelijc
de wonden slijven en te geneeden

- 12 Unguentum fusum d 4364613
 Dese Salve is goed van genezen ende
 van nijt trekken
- 13 Diaghylon parvum de Medico
 dede plasters vertert en maekt rijp
 de hote gewille
- 14 Emplast apostolicum de Medico
 dede plasters is goed voor de pijnne yorint
 Cipalijk vanden nek ende niere. Zij
 trekt nijt de pijlen ende Splinters die
 in het lichaam stecken
- 15 Voor waerde die verstuigt heccem en
 gebrooken aadren en benurwen hebben
 nemt 44632 van 6113 or popelien
 44632 en 1297238:44632
- 16 Voor paarden die haer spattem stecken
 nemt 44632 van 6113
- 17 Voor paarden en besten die gewille
 hebben daar brand in is nemt
 1297238 - 44632 en 19736 - 44632

18 Voor een paart dat eenzijdig of eenzijdig
worden te weten al ster stoppelt of te 2 duren
adem zijn neemt een vord 23 en daar doet
voor eenen St. sij 918 bij en dat moet
gij daar vier entelintig dueren in cadde
trecken en dan gesen dat te saamen in
en dat doet die arende oys een zij

19 Voor een paart heeft het strangul
soen off den droed de mboel daarvoor is

Zoo neemt asog 448 en ha 278 ende dat
klijn gestooten en doet daar bij een $\frac{1}{4}$ azijn
ende is het paart oud zoo doet daar meer bij and
geeft hem is met wille ofte met kragt en houd
het wel warm

20 Om paarden te genesen die
de aaderen gebroken zijn dat is te sejen
als zij door gesneden ofte gestooten wort
daar men de niet vinden kan Zoo neemt
quik 836429 azijn ende kerdeboom 66 ideges
en slumpt die al in stukken en legt dat
in de wonde daar de adergebrooken is dan te
zij die binden en bedien en een wense in een
lange en binde in haar 3te eden en
opend de wonde d waerd an langs en 200 doct
Zal men se genezen

21 om paarden te geneeſen dat het Smeersel heyt
Zoo neemt warme wijn azijn Zoo waasdet en beneest
het wel Zoo werpt dan krek in de wonde en
neemt dan werk dat klyng gehalt en dat stekt in de
wonde als een wickje en werpt daar ook krek op
en doet dat zoo lang voor dat het gebont is

22 eenen andere middel voor het Smeersel
Zalff daar voor te maaken

neemt Sphaarsen riet witte was en
sucte 64 t 29 en wit 64 t en
gemm: 29 en wijn a Lijn legt daar een
plaeſter van op en daar over eenen
doek met wijn azijn C e e e

Het 28 Capittel

Dranken die bekwaam sijn om alle
sichten der paarden te helpen te weet en
als men niet seker en weet wet hen

Mankeert Men magh neemen t 93 i kiel
van deatesserum ʒi 6 ʒo ende wat 82 ʒ 2
ʒijer poijer Calli ʒ ʒ 2 poijer ende daar bij doen
wat Cordi 126 poier

29 Voor den worm off het fluresijn Zyn der waarden
Men moet de Cure van den worm altijd beginnen
met bloed laten in twee off drie die verbyke rijden
na dat y seelver twijft verbrand bloed verandert
siet veel ofte luttel aftrekken het zij de krsaal
groot ofte rud is en als de botten nagt jonk zijn Zoo
Zel men het selven met het bloed laten onderwijnen
en anders mecht men de met de slim door maaken
in de selven logte te gesen. Men zal se ook draughte
of luppe steekem

Om het bloed te suijveren Men moet nemen tijdel
Vandenteserum 32 82 poeijer en zi 6. 70 met wat poe-
der Chydiaal ofte bij gebrek van dien wat 1/2 82 griek
ende Ch mijn daar onder alle twee off drie dagen naadt
mallianderen in gegesen het is secken dat ik met
de se remedi niet gemest en heb met bloedt luten
als vooren geseyd is

Om de wonde der wormen te suijveren ente verdragen
Men magh nemen 945 digitt 82 grise drooge
gebrande alwijs wit kaperroot alled sijn gestooten
met waater sijt den smits bak ofte met wijn
arijn een wijnich gesoeden en dat ojs het open
geaan het draagt zeer sterk op hier entwintich
ueren is er een roofft ojs en blijft zeer draaght

noy om de wonde der wone te geneeden
Men moet neemen Schuym van gult alwijs
Coper gult. Seruijsse Lijpss Caliminaris allisfen
gestooten ende met wijn smis water gedooden
en al heet daar aangedaan Men magh wel wat
ongebbuste kalk daar in doen alles naar den ojs
van de saake en al 20 eendags daar aangedaan
het is zeer draogende ende hartijheid te door byten
Soorden droes der icuse van de paerde
men moet neemen tyzak 26 en Metridit
het poeder 2 1/2 gret en Comijn Zoo dat
vlieden genoegh dunst te wesen

70- Soor denmpige paarden vnden eersten
Zoo is dit best^{te} geneeden in aar hooman van den
Soomer als dese pijden het jongh gras hebben ofte jonge
klaarer eten moogen in den winter als men des dingen
niet kan krijgen Zoo moet Anon Zee gesen tarwe Secme:
len en haarer en geale poien Men moet se een luttel
goet hoij geven want het te seer verstoppen men zal
se alle morgen in van dit na volgende poeder
nemt bak 2 6 iij Mirba gentiane ronde holle

W 49 tel langehol w 49 tel van elke vier onsen
agaricus twee onse Soffraen waan naorde een halff onse
alles sijn gestooten geeft hier alle daage eenen leepse
off twee Met de haaver als het selve Met de haaver
niet Wel in neemen dan langt het in Met een
inperken rijen sepen ofte fransche wijn eenen leepse twee
off drij naer dat sij verdragen kunnen als men dat sijff
off ^{draagon} zeb: in gegeven heeft en gone baute en vind zoo Zal
men dit nasolgende poeder in geson want dit is drij
wat sterker om alle in wendinge verstoppt heyd te los-
sen en te oopenen ^{stort de dempighyde der paerden}
p. neemt Callis 32 poeder vier onsen radices alborij
3 warte nies w 49 t 63 een halff onse sarsie ofte
Saille Maru bintm ofte moeder kruijdt sij sopp van
elke twee onsen leevende solfer twee onse Mirba
langehol w 49 t 63 Contraara ofte tegen gift wortel
van elke een onse Venegriek en Corinzig van elke
vier onse wortel den van larebische twee onsen
gedrogt weevende alles sijn gestooten alle dage Met
wat wijn ingegeven ofte in de haaver het is ook goet
dat men het dempigh poert gessent Maakt dan
mand pis 3e onder de haaver te vermengelen want
ik heb geseeten die daar mede alleen geseeden sijn
wande pis 3e van de menschen ontstevende is zeer
sterk en opendt Leer. Wel alle verstoppt heeden
men magh er niet veel van neemen

p voor de paarde om den seroude de droed tegen eesen
neemt st 92 8 gel poeder dat droog gesijert.

p voor de paarde die harte apostum ofte woonde hebben
het kinde dat het open mag zijn aan de soeten
en 200 soort neemt 8 p 32 93 lud van wijg - en
daar wijkt in 617 p soort en dat doet in de wonde

p voor paarden die sijnelle op de oogen hebben gij zult:
1 se over hoek an v. de oore ~~1~~ 2 sneeren met
2 warte 2 2 p 200 lange soor dat het klaar
is - - - - -

1 Voor de Schapen en menschen
 voor de Schapen die t' sinte 6298119
 des stier heeft de manieren van de
 Zelfen Zij schieten agter 84uurs oter
 met den hals die ringen zij om
 en van tijt tot tijt ver slayen zij op
 de been een plak klaar maaken van
 brk2 biig 3 boutjen 8. en 183. 3 211 d
 en wat 92 43 d en dat laten braden
 in bom olie a te maal en daer moet
 te zij de heel hoij smorgen 2 ringtes en
 van in gevee ont kringt stecken
 en de boeten doen

2 om goede Grant Lalf te maken
 Me: neemt 413 en dat smilt endan giet er
 6447 - 4632 bij en wit 644
 64723 en dat te samen tot een Lalken
 Gemakit maar Zij magen gen 284aar
 ceter gebruiken

3 om oogwater te maken neemt gebrunde f3tg 3446
 Me: endie klijn gestooten endat doet op water in
 een fles endat is Zeergoed

4 Me om Cron Zalf te maken
nemt wit vaat en 6447-44632 en 2811
526 dit maakt onder malhanderen tot een Zalf
dit op een ander manier nemt voor 3 St
looppende 9536 en nemt een cij groot 2 warte
82279 om makit dat tot een Salvon smect
op den pols endroogt het wel in

5 de vraag is welke Zalf is goet om een plaster
te leggen voor de hand pijn die niet door
en gaat dat is gomme lamene nie

6 om Speck of Ales omdat goet te houwen
en als er bederff aan is om dat te schutten
dat it niet voort en gaat doet onder het
Sout voor 2 St ongel 3 845t off Solp 22=
129

7 Von een vanden dat het bruakstaen heeft
de manine van de velen in zij Spring onkooq ugte
agterswaerts over endans vallen zij plat meer
en dan quaen zij liggen hijgen geeft hier in
2 pak 2 bke 2 6119 en 2811326 dat koocken in een
pint roonen en wat gewijd daar bij en ook het
4 ude stecken op de oeren en in de stert

en eenen offer penning na bakel half stuer
ren en 7 daagen misdoeren off een mis laten
doen

8 M = om te ordoneren die goet is op verstuikt
off ver strikt heeden de naam 418-02 Sel-
ve is vagsom kreesom die gesmeert
op wit leer en dat daar op geleegt Zoo
lang voor dat het van zelf daar aff valt

9 M door de verstuikt heeden off de verstrikt
eenen middel om het selven te lessen
neemt kuyjl witte g en een derden
~~en~~ azijn en 3 p 18 32 seep ondat loen
onder mallianderen go brooken

M = 1. Artikel

Om de balben te maaken men moet neemen
een halff pint olijff olie gelijck boomolie eene
onse Salder houd sijn gestampt of gemaalen
een onse gijle was een onse spijk olie
een halff maideken zoose wauter een half
sieren deel seneetschen terpentijn
dezen balsen is ook goed voor de hofst pijn
weegend den reuk ende sijn wijmlinge ende
pjne del hofst daer meede 3 axons en 3
smorgens het hofst bestrijken

daar de pijnen meest is ook een wy nigt indeneid
gaate gestoeken en den reuk wyl in het hooft oys-
getrokken en doet ook ontstrijten 1 de peese
en strang en adere aan alle lilmate ook voor
de tand pijn bestrijtet de kauke off kin daar
meede in korte tyd zal de pijn verligten ook voor
de pijn inde leden en steekinge ook voor
voor de demisse off sleed aderen ook voor de
verstrijtet heeden in de handen en voeten
ook voor den haer worme ruydighejd en spoorff
heijd off krasse leer op de hoofden ook voor vrou-
wen die zweerende borsten hebben het zij ge-
broken off gekloosen teepels hebben als er
veel brand in is dan is de brand salze beter
nota Art. 4 den balsen is ook goed gestreken
op den navel van den buijke voor de worme
en Coliek voor harte en dikke buijken
aan kleine kinderen

M: desen balsen is ook zeer goed voor een twee
drij jaer sterfendaagse kortse nent 3: worts
een peerde boone groot drinkit in ^{met} wat wijn
off brande wijn en legt een plaaster van
een viijm in het vier hand van grau w' papier
drije off vier dobbel gevouwen den den balsen
set ge maket legt die op den pols ader

8
een mans perdaan op den rechten arm en een
vrouws perdaan op den Linkeren arm laat
liggen met eenendoek doek daar op genaaid
neegen dagen ² Zal u met gods hulpe tot
u eerste gezondheid brengen gelijk het met
aan honderde menschen gedaam heeft en noch
dagelijks doet

M: Maar voor de derde dagsse kortste is goet
en wel noodigh te neemen een klein medeijn
van jalap gelijk hier voorder bespreeken
is ende plaaster zijn goed voor ibek en vied
Invoorders desen balsam is ook goed voor die hem van binnen
Zoo daenigh gekwetst hebben dat er geronne bloed in het
lichaam magten hebben al waarder een rib in het lijff
gebrooken neent 3: aront 3 een peerde boone groote in
met wat brande wijn en zal 3: andere dags seel
baete sinder en als het nach niet heel geneesen is
dan doet dat noch twee aronde van gelijken en ook
op de plaats daar gij de pijn van buysten suelt
moet gij met dat balsam bestrijken en Zouult
gij tot u voorige sontheijde gebreken

M: Item den balsam is ook goet voor die het Coliek
ofte fleuris hebben die neemen een goede peerde
boom in met wat wijn off brande wijn en strij-
kende sijde met wat balsam daar hien de pijn meist
precert het Coliek stilt op korte tijd en het fleuris
Zal 3: andere daag gepascert zijn en men moet hem
leggen op de plaats off sijde daar het fleuris is

M een remedie saer de Leerende borsten der vrouwen
en Meer ander Sweringe soo neemt bruijn bier
en daar kookt in boovenste korste van rogge brood
en een wijnigh Quete 64t2g en een onse $\frac{1}{2}$ 8 $\frac{1}{2}$ =
griek en dat gekookt in een neuwt eerde potje zoolang
voor dat het te duamen tot een salve id loft dat daar
op moet een fijn leynen doekke

M om een vallinge te verdrijsen aande keele en
op meer ander plaatse Zoo neemt MoB van 23k 2
boomen dat gekookt in seute melk en dat tussen
een doek gedaan en dat op de pijnge gelegd

M om het jicht te geneeden neemt siluare snevel
en daar in g. ruyt yernidal 2732 222p en dat wel
ouder een gebraken en daar Meede gesmet op de
plaat se daar zij het hebben ^{en} pijnelyke Lijve
en ook in we de 4032 houd in traelerieren van sinte

829 8119d58

M vooroe spille op de ooge of dat daar brand op sintet
neemt oude booter daaroot in poeder van witte
p22p29 bolbe en dat met wat lamp. Catoen over
hoek in de oor gestekken de een meer als de ander
fieder na zijn jaaren

3: Voor de Schapen die het ruy hebben en rou in de wol
Zijn neemt Zwaaren toebal in een kruijk en daer doet
bij menschen 70 lb en dat vast toe gestopt en dat laut
treken 2 of 3 daagen en dan doet daar bij een pint
44 b32 van te g 72 t38 of maxenant dat der Schapen
Zijn en doet ter ook bij stand bg 18 d2 w38
dat doet le saamen in een treck potie en dan
giet het tridden de wol op de plaats daer zij het
hebben alle daagen eens C. Van Boersen junior

3: een ander middel voor de Schapen die het ruy
hebben die gespooren Zijn neemt 70 lb en dat
gebraaden met termet 38 lb b32 en als het
gebraaden is dan doet er bij bg 18 d2 w38 en daer
meede gesmeert op de plaats daer zij het hebben
alle daagen eens Cornelis Van Boersen 1805

Menschen voor het sentenwater neemt in een
Wijnigh witte annijs wortels met kouw
water het is ook goed voor de honden die de
hond siekt hebben

Menschen die het fyt hebben neemt een derde
terre blom en een derde hooningh en een
derde doijers van honder eijre en dat een pap
gemaakt en dat daar opgeleec

en als het niet te laat is Hal het er mede
verdriften en is het te laat dan moet gij
het open snijen tot het been toe en dan
niet de voor spreken. para blijven continu
weeren

Voor de Slappigheid der vrouwen die niet den
bloet loop te veel gekweld zijn om die te versterken
Nemt een onsd lina en een onsd staal dat
laat trekken op een pint roode wijn lauw
smorgens daar een hal gelud van neemen 1200
zij een wijzig kloekier worden dan 3 of onsd
noch een

Remedie voor besten

Voor een best t suer in de baron
 heeft dat zij niet ops en kan
 nemt 691802 wijn en 382526
 van elke de helft in eenen neyden
 eerde pot 2 lbs heet gemakit dat
 gij er uw hand in liden kond en dat
 dat een mee bagen 6 maal daags
 van boosten tot aan de klouwen

als zij verhard is en haar water niet
 kan maken en nemt 6126129
 18835 Laat een wijng 211500 6447
 en een wijng 246329 en ook knops
 van pijors 1167 en dat lutt gij
 kooken in een kam wit bier en voor
 eenen st. saffraan daar bij laten
 kooken en dat lutt gij in gese
 in twee rijzen

3 Voor een best die niet stierg
worden wil neemt 2 pakken
Bikazberg daar geeft se van in 2
wonden naast na Klunderen ~~dragen~~
droog in gesen en daar een $\frac{1}{2}$ kan
zomen op gesen en een dag daar
naar zult gij na den stier lijden
en ook oud brood gesen

4 Voor een best die haar been
gebroken heeft neemt C 1875449t
en dat gewicht in 382526
en dat te samen onkuijl water
daar moet 2e twee maal daags
aan den bruek mede ge best worden
en dan neemt 3 spanse seep die gebro-
in kuijl water en als het ver-
slaan is dan doet er een derden
alijn bij en daar moet gij 200
dth wils mede bosson als t nodig is
keedik wils hoe l...

5 Voor een best die een Spring
o heeft heeft 62529tgr 118: en een wij:
nig te 972 t 328 en een wij nig te 19736
Wie en daar eens dags mee de ges met
endan 3 maal dags geleest met
kruil waater daar Spaanse beeps
in gebrooken is

6 Voor de luiden van de besten en paarden
o neemt 16538 en kryt 6329k 447ppen
en dat gekokt in kuisch en dat brast
gekokt en daar mee smieren op de plaatsen
daar zij zijn

7 Voor een best die het braak vier heeft
o geeftse in om het kruijt te zwillen
gij zult se het kruijt stecken op twee
beenen voor en agter en op twee plaatsen
in den hals de manieren van de zelden zij
staan met de kops agter over en met den
rug vort gercket en als zij gaan liggen den
ligen zij plat gij moet se 2 maal daags
een pak ingeren gelickt in milt

8 Door een best die den bloed leuk heeft
nemt een han. loopende water en dat warm
gemakit en dan nemt de 43298 van 7 henen
eijeg eijg2½ endie brekit klijen onder dat
water en gest 2e in te samen in en binnen
de 5 dagen moet 2e gessonnen wstidpflijn
off men halbe weer van het 2elven in
gesson en daar geeft men se dan een paak
ke bij

9 Door een die ust dunkt fenijn
gestaige te hebben gij zult haar in
geten 345t en 1238 goet haar gedurig
345t in de neud en houd haar aan
den ganghe

10 Door een best off paart dat lijden
heeft. nemt 38½ en 16½ 38 dat brayd
in lijend olie ten daar smijde gij se mede
op de plaalse daar lijse hebben

11 Door een best die het water suer
heeft die zult gij het suer stecken
en ook die gurselle daar zult gij een

1828	Finde te gijlde	leek opgevoert	
	Derijt helft voor		f 106 - 25
	het 2 gedeelte als voor		f 106 - 25
	De pa stoors tiende		f 75 - 43 $\frac{3}{4}$
	De loodetiende		f 97 - 75
	Den omloop		f 3 - 56 $\frac{1}{4}$
	de Rosalia		f 4 - 25
	de eerste helft inugetien		f 4 - 25
	de tweede helft als voor		f 4 - 25
	Totaal		f 408 - 00

Als een paard van ondere in de zool een
 seraxi heeft vens en terputyn en
 dat daar in gebrand

vens en terputyn en t. mil. en gij
 gebroken en prurt ten zeep en
 rode prurpata en dat tot een
 zalvegemakt maan een gij smeert
 moet te ze gelaten worden

Handwritten text, likely bleed-through from the reverse side of the page. The text is extremely faint and illegible due to fading and the texture of the aged paper. It appears to be organized into several lines of text, possibly a list or a series of entries.

